

สันติภาพ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ฟังธรรมะเพื่อสั่งธรรม ถ้าหัวใจเรามีคุณธรรม เราจะไม่ทุกข์ยากขนาดนี้ ที่เราแสวงหากันนี้ เราแสวงหาธรรมะเพื่อให้หัวใจเรามีความร่มเย็นเป็นสุข ความร่มเย็นเป็นสุขนะ นี่ความปรารถนาของสังคม แต่เวลาความปรารถนาของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เราปรารถนาจะพ้นจากทุกข์ ถ้าปรารถนาจะพ้นจากทุกข์ เราต้องมีสติจะมีความจริง ถ้ามีสติจะความจริง เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาจะได้เป็นกษัตริย์ พระเจ้าสุทโธทนะจะให้เป็นจักรพรรดิ จะเป็นกษัตริย์ ความเป็นกษัตริย์ต้องปกครองดูแล ความปกครองดูแล สมัยนั้น สมัยแวนแคว้น ถ้าเป็นรัฐเล็กๆ ความปกครองนี้จะต้องประสานสัมพันธ์เพื่อความเอาตัวรอด สิ่งที่เขาตัวรอดนะ นี่เพื่อสังคมฯ ใด ถ้าเพื่อสังคม ในการปกครองมันต้องมีทักษะในการปกครอง

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมา เวลาพราหมณ์พยากรณ์ว่า ถ้าได้อยู่ทางโลกจะได้เป็นจักรพรรดิ ถ้าเป็นจักรพรรดิ เห็นไหม คุณ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกนะ พระเจ้าอโศกมหาราชตอนที่ขึ้นครองราชย์ เป็นผู้มีกองทัพที่เกรียงไกรมาก เทียวปราบปรามรอบข้างมา จนรวบรวมแวนแคว้นได้กว้างขวางมาก จนสลัดใจไป พอสลัดใจขึ้นมาว่าเวลาจะชนะหนหนึ่ง ทหารต้องตายมาก เวลาเกิดสงครามขึ้นมามีความเสียหายทั้งสองข้าง แต่ท่านก็ชนะมาตลอดนะ แต่ใจที่ว่าท่านคงสร้างบุญกุศลของท่านมา ท่านจึงคิดนะ

ตั้งแต่เริ่มต้นพระเจ้าอโศกมหาราชถูกรานด้วยกองทัพ พอคุ้มครอง พอปกครองได้ส่วนใหญ่มากขึ้น ใจเป็นธรรมขึ้นมา ได้เผยแผ่ธรรม พยายามเอาธรรมะขึ้นไปเพื่อให้ประชาชนได้

ความร่มเย็นเป็นสุขใจ เพราะมันสะท้อนใจ นี่พูดถึงว่าในการปกครอง ในการหาสันติภาพ สันติภาพนะ ความสันติสุขจะเกิดขึ้นมา

เวลาพระเจ้าสุทโธทนะอยากให้อยู่ทางโลก ได้เป็นจักรพรรดิ ถ้าเป็นจักรพรรดิ ผู้ที่ต้องมี กองทัพ ต้องมีอำมาตย์ มีฝ่ายปกครองที่มั่นคง ความมั่นคงอย่างนั้น นี่มั่นคงในความเห็นของพระเจ้าสุทโธทนะ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สร้างสมบุญญานิยาม การสร้างสมบุญญานิยาม เห็นไหม ไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย จะหาสันติภาพจากภายในใจ สันติภาพ ภราดรภาพ ความเป็นจริงในหัวใจอันนั้น ถ้าความเป็นจริงในใจอันนั้น ความเห็น ความเห็นของโลกกับความเห็นของธรรมมันยังแตกต่างกัน

ความเห็นของโลกนะ ถ้าเรารวบรวมแวนแคว้น เป็นจักรพรรดิไป จักรพรรดิรวบรวมแวนแคว้นขึ้นมาเป็นประเทศที่มั่นคง แล้วมีขุนนางแก้ว มีขุนพลแก้ว มีขุนคลังแก้ว บริหารจัดการด้วยความร่มเย็นเป็นสุข นี่คือการสร้างบุญกุศลมา นี่ความเห็นของโลกคิดได้เท่านั้น แต่เจ้าชายสิทธัตถะสร้างบุญญานิยามเป็นพระโพธิสัตว์ “ชาติเป็นชาติสุดท้าย” พระเจ้าสุทโธทนะดูแลรักษามาอย่างดี หวังจะให้เป็นกษัตริย์ หวังที่จะให้ปกครอง หวังจะให้เป็นจักรพรรดินะ มันก็เตรียมตัวมาพร้อม ถ้าปกครองก็ได้ เพราะปัญญาระดับนี้

แต่ความเห็นของธรรม ความเห็นของธรรมไป ความเห็นของธรรมถ้ามีการปกครองไป ไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย อย่างนี้ด้วย หรือ ถ้ามีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย สิ่งตรงข้ามที่เขาไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เวลาออกแสวงหา ออกประพฤติปฏิบัติ ความเป็นจริงในหัวใจอันนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาค้นคว้ามากับเจ้าลัทธิต่างๆ ค้นคว้ามามากมายมหาศาล เห็นไหม

คูสิ ในทางโลกของเขา แวนแคว้นต่างๆ ที่เขาปกครองกันอยู่ ในเมื่อกองทัพ ในเมื่อสิ่งที่เป็นขุนนางของเขาถ้ามีปัญหา เขาก็ยันกันอยู่อย่างนั้นนะ ในการปกครองของเขา เดียวรัฐนั้นมีความมั่นคง เดียวรัฐนั้นมีความอ่อนแอ ความมั่นคงความอ่อนแอของแต่ละรัฐก็มีการรบราฆ่าฟันกันไป เห็นไหม อำนาจวาสนาของคนมันเป็นแบบนั้นใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เห็นไหม สิ่งนี้ทางโลกรู้ๆ มีฉานโลกีย์ ผู้ที่ปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ผู้ที่ปฏิญาณตนว่าเป็นศาสดา ไปศึกษาขนาดไหน

มันก็ไม่มีความจริงขึ้นมา ไม่มีความจริงขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ละทิ้งมาหมดๆ เห็นใหม่ นี่อำนาจวาสนาของคน สิ่งที่เป็นโลกๆ มันก็มีความรู้เท่านั้น

ในการที่ว่ากำลังของแต่ละรัฐมันเสมอกัน ความแต่ละรัฐมันใกล้เคียงกัน มันก็ยืนกันอยู่อย่างนั้น การแสวงหากับเจ้าลัทธิต่างๆ ขึ้นมา เวลาไปแสวงหากับผู้ที่เป็นศาสดาในสมัยพุทธกาล มันก็ไม่มีใครเป็นความจริงสักคนหนึ่ง ไปศึกษามาแล้วมันไม่มีความจริงขึ้นมา นี่ได้ละทิ้งอย่างนั้นมา

พอละทิ้งอย่างนั้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารื้อค้นเอง เห็นใหม่ ตั้งแต่ฉันอาหารของนางสุชาดา ถ้าคืนนี้เรานั่งอยู่โคนต้นโพธิ์ ถ้าไม่ตรัสรู้คืนนี้จะนั่งตายเลย สละตายคืนนั้นเลย เพราะว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดอาหารมา ๔๕ วัน ก็ได้ทำมาแล้ว ทำทุกกริยามาขนาดไหนก็ได้ทำมาแล้ว โลกนี้ที่เขาปฏิบัติกันด้วยความเข้มข้นขนาดไหนก็ได้ไปปฏิบัติกับเขามาแล้ว นี่ความเข้มข้นของทางโลกเขา ความเข้มข้นของโลกๆ โลกคือโลกียะ โลกคือโลกียะ ปัญญา นี่สิ่งที่เป็นโลกียะ เป็นโลก เป็นโลกเพราะใจมันมีกิเลสเจือปนอยู่ ทำสิ่งใดมันก็เรื่องโลกๆ มันไปสู่ธรรมไม่ได้

นี่ด้วยอำนาจวาสนา ฉันอาหารของนางสุชาดา แล้วคืนนี้เรานั่ง ถ้าคืนนี้ไม่สำเร็จจะไม่ลุกจากที่นั่นเลย เวลากำหนดอานาปานสติเข้าไป บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุติปาตญาณ สิ่งนี้วิชชา ๓ แต่เวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์ อาสวกขยญาณทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ไง ถ้าสิ่งนี้ สันติภาพที่เป็นสันติภาพแท้ สันติภาพที่ว่าไม่หมุนไปในวัฏฏะ

สันติภาพขนาดไหนในโลกนี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว สิ่งต่างๆ ในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา สิ่งที่เป็นไปมันเป็นอย่างนี้เองๆ มันก็เป็นเช่นนี้เองแต่เป็นไปโดยวิทยาศาสตร์ เป็นไปทางโลก เป็นไปโดยวัฏฏะ เป็นไปโดยธรรมชาติของมัน แต่จิตใจของคนที่มีความทุกข์ความร้อนจิตใจของคนที่ยังไม่มีกำลังขึ้นมา มันเป็นอย่างนี้เอง เราก็แบกรับมันจนเป็นทุกข์เป็นยากไป นี่มันเป็นเช่นนั้นเอง แต่ในกิเลสเต็มหัวใจมันไม่เป็นเช่นนั้นเอง มันทุกข์มันยากของมัน ถ้ามันทุกข์มันยากของมัน มันเป็นอย่างนั้นเองหรือเปล่าละ

แต่เวลาใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวักขยญาณทำลายอวิชชาในใจของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเข้าใจโลกไปหมด โลกนอกโลกใน โลกนอก เห็นไหม ความ เป็นไปของโลก ความเป็นไปของสังคม ความเป็นอยู่ของเราชาติตระกูลของเรา นี้โลกนอก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดกับพระโมคคัลลานะ

“ทำไมกามมันมีโทษความรุนแรงๆ ขนาดนั้น ทำไมกามมันมีโทษความรุนแรงขนาดนั้น”

“โมคคัลลานะ เธอพูดอย่างนั้นไม่ได้ เราเองตถาคตก็เกิดจากกาม เกิดจากพ่อจากแม่ เหมือนกัน”

เกิดจากโลก นี้โลกมันเป็นอย่างนั้น แต่ในเมื่อเราเกิดมาเป็นโลก จิตใจของเราเป็นโลก ถ้า เราไม่มีคุณธรรมในหัวใจของเรา เราก็แบกโลกไว้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมัน เป็นเช่นนั้นเองๆ มันก็เป็นเช่นนั้นเองโดยเรื่องโลกๆ แต่หัวใจมันไม่เป็นธรรม หัวใจมันไม่เป็น ธรรมเพราะหัวใจมันทุกข์มันยาก ถ้าหัวใจมันทุกข์มันยาก ทำอย่างไรมันถึงจะเป็นธรรมขึ้นมาละ

ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษาค้นคว้ากับเจ้าลัทธิต่างๆ มันมีสิ่งใดที่เป็นสมบัติของเราบ้างละ? มันไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติของเราเลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางทิ้งไว้หมดเลย เพราะสิ่งนั้นมันเป็นโลกียปัญญา มันเป็นเรื่องของโลก มันเป็นเรื่องฉานโลกีย์ ถ้าบอกว่ามันจะเป็น ไสยศาสตร์เลยก็ยังไม่

สิ่งที่ เป็น ไสยศาสตร์ เห็นไหม ที่ในปัจจุบันนี้ที่เราเห็นครูบาอาจารย์ที่เป็นเกจิอาจารย์ นั่น ละ ไสยศาสตร์ ไสยศาสตร์เพราะมันทำฉานโลกีย์ สิ่งที่เป็นความเพ่งอยู่ นี้โน้มน้าวไปเป็นเรื่อง กำลังของจิต จิตมันเป็นโลกอยู่มันก็ทำได้เท่านั้นเอง เพราะอำนาจวาสนาของคนมันเป็นแบบนั้น

แต่เพราะเราเกิดมาที่กลางพระพุทธรูปศาสนา เราเกิดมาร่วมสมัยกับหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสร้างอำนาจวาสนาบารมีของท่านมา ท่านถึงได้ค้นคว้าของท่านมา ตามความเป็นจริงของท่านขึ้นมาได้ ถ้าทำความเป็นจริงของท่านมา ท่านถึงวางร่องวางรอยไว้ วาง ข้อวัตรปฏิบัติไว้ให้เราประพฤติปฏิบัติกันตามความเป็นจริงขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมา เห็นไหม

เราจะแสวงหาสันติภาพจากในใจของเรา สิ่งที่เป็นสันติภาพของโลก ทุกคนก็ต้องการให้เป็นสันติภาพทั้งนั้นแหละ ทุกคนต้องการความร่มเย็นเป็นสุข ถ้าสังคมมีความร่มเย็นเป็นสุข

สมณะชีพราหมณ์จะได้ประพฤติปฏิบัติ สมณะชีพราหมณ์มีโอกาสได้ปฏิบัติ ถ้าโลกเขาเร้าร้อนอยู่ เราจะมานั่งปฏิบัติอยู่ เอาอะไรมาปฏิบัติ เพราะมันเป็นความกังวล เห็นไหม สัปปายะ ๔ สถานที่ เป็นสัปปายะ หมุกณะเป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัปปายะ แล้วมันเป็นสัปปายะใหม่ ถ้าเกิดไม่มีความร่มเย็นเป็นสุข มันจะเป็นสัปปายะขึ้นมาได้อย่างไร มันมีแต่ความวุ่นวายทั้งนั้น ถ้าความวุ่นวาย เราจะเอาอะไรมาประพฤติปฏิบัติละ

ฉะนั้น ในเมื่อบริษัท ๔ ทุกคนก็ต้องการให้สังคมร่มเย็นเป็นสุขทั้งนั้นนะ แต่นี่มันเรื่องของเวรของกรรม เห็นไหม สภาคกรรม กรรมถึงเวลาที่มันเกิดไปเผชิญกับจังหวะและโอกาสอันนั้น แต่ในปัจจุบันนี้เราเกิดมาที่กลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง จะเจริญขึ้นมาในใจของครูบาอาจารย์ของเรา มันเจริญขึ้นมา เจริญขึ้นมาในหัวใจใจ

ศาสนานี้เจริญ สังฆธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรารื้อค้นขึ้นมา ด้วยหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรา รื้อค้นขึ้นมาตามความเป็นจริง นี่ศาสนาเจริญ แต่เวลากิเลสมันเจริญ โลกมันเจริญ โลกคือการเอารัดเอาเปรียบกัน แล้วมันเอารัดเอาเปรียบมาจากใครล่ะ? ก็จากมนุษย์เรานี้แหละ จากในหัวใจเรานี้แหละ แต่เวลาจิตใจมันเจริญขึ้นมา เราจะประสบความสำเร็จทางโลกขนาดไหน แต่มันไม่เป็นความสุจริต นี่กิเลสมันเจริญ เวลาเจริญมันก็บีบคั้นหัวใจของเรา

ศาสนา มันเจริญที่ไหนล่ะ? มันเจริญในหัวใจของคน มันเจริญในใจขององค์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านทำความจริงของท่านมา ท่านถึงวางธรรม วางข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาให้เราดำเนินการตาม ถ้าเราดำเนินการตาม เราจะแสวงหาสันติภาพ

รัฐใดถ้าอ่อนแอ รัฐนั้นจะหาสันติภาพไปไม่ได้ รัฐใดมีความเข้มแข็ง ถ้ารัฐใดมีความเข้มแข็ง ในเมื่อกองทัพของเขาในชุมชนของเขามีความเข้มแข็ง สังคมของเขามีการประชุม หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เขาเคารพผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีสติปัญญา เขาเชื่อฟัง เขาเชื่อฟังผู้ที่มีปัญญา เขาประชุมกัน เขามีความสามัคคีกัน รัฐนั้นจะเข้มแข็ง ถ้ารัฐนั้นเข้มแข็งขึ้นมา ความเข้มแข็งของรัฐนั้นเพื่อความสงบร่มเย็นของรัฐนั้น

ในหัวใจของเราถ้ามันไม่มีสติไม่มีปัญญา นี่มันอ่อนแอ มันอ่อนแอ มันควบคุมใจของเราไม่ได้ รัฐใดที่กองกำลังไม่มีกองกำลังรักษาตัวเอง รัฐใดที่ไม่มีกองกำลัง ไม่มีความสามัคคี รัฐนั้นจะปลอดภัยไปได้อย่างไร มันจะมีสันติภาพไปได้อย่างไร รัฐข้างเคียงทุกคนก็อยากจะหุบมือเปิบเอาผลประโยชน์จากรัฐนั้น

นี่เหมือนกัน กิเลสในหัวใจของเรามันเข้มแข็ง มันเอารัศเอาเปรียบหัวใจของเรา มันเบียดเบียนเรามาตลอด สิ่งที่เบียดเบียนมา เพราะมันเป็นลัทธิ ลัทธิความจริงอันหนึ่ง มันเป็นอกุศล มันเป็นกุศลฝ่ายดำ กับกุศล กุศลคือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมสังฆธรรมความจริง ระหว่างกิเลสกับธรรมในหัวใจมีทุกดวงใจ เพราะมีอวิชชา มีความไม่รู้ ใหม่ๆ ที่เรามีอำนาจวาสนา เราจะฝึกฝนประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา แต่ในเมื่อมันมีอวิชชาในหัวใจ นี่มันเบียดเบียน มันทำลายเราอยู่ตลอดเวลา มันทำลายนะ มันทำลายใหม่ๆ ที่มันมากับเรา ใหม่ๆ ที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ อริยทรัพย์เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราเชื่อในธรรม เราเชื่อในธรรม เราถึงจะได้มาประพฤติปฏิบัติกัน

คนที่เขาเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เขาก็เป็นชาวพุทธเหมือนกัน แต่เขาพอใจของเขาแค่นั้น เขาพอใจในการเกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วถือศาสนาไป โดยการคอยฟังเสียง ถ้าเห็นว่าหมู่ชนใด ครูบาอาจารย์ใดที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในร่องในรอย เขาก็มีความเคารพเชื่อถือ ครูบาอาจารย์ของเราชุมชนใดทำตัวเหลวแหลก เขาก็ดิฉินนินทา นี่เขาถือศาสนาด้วยพอเป็นพิธี ถือศาสนาพอว่าตัวเองมีศาสนา

มนุษย์เราถ้าไม่มีศาสนาในหัวใจเลย มนุษย์เรามันก็ไม่ต่างกับสัตว์ สัตว์มันก็เป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกัน แต่มันไม่มีศาสนาของมัน สัตว์บางตัวมันยังมีคุณธรรมในใจของมัน นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าถ้ามนุษย์มีศาสนา เรามีความเชื่อของเรา เราถึงมาแสวงหาความจริงของเรา ความจริงที่ไหน? ความจริงที่ว่าพระเจ้าสุทโธทนะต้องการให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นจักรพรรดิ แต่ด้วยในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์มา อยากจะแสวงหาสังฆธรรม อยากจะมีสันติภาพจากในหัวใจ ถ้ามีสันติภาพจากในหัวใจ ทำอย่างไรถึงมีสันติภาพจากในหัวใจล่ะ

ฉะนั้น สิ่งที่เราจะประพฤติปฏิบัติกัน เราก็ต้องพยายามแสวงหาความสงบระงับของเราเพื่อความมั่นคงของเรา เพื่อสันติภาพ เพื่อความสามัคคีในใจของเรา ฉะนั้น สิ่งที่เราปรารถนา เราแสวงหา เราแสวงหาความจริง ความจริงคืออะไร

ความจริงเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาตามประเพณีวัฒนธรรม มันของใคร? มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นธรรมของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ของครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านรื้อค้นของท่านขึ้นมาในหัวใจของท่าน

นั่นเป็นเทคนิคเป็นวิธีการ เป็นวิทยานิพนธ์ของครูบาอาจารย์ของเราแต่ละองค์ๆ ที่ท่านทำมาเป็นจริง เราฟังมาเพื่อปลอบหัวใจ ฟังมาเพื่อความชุ่มชื่นในใจของเรา

ถ้าเราฟังมา อยากให้เป็น อยากให้ได้อย่างนั้น เราไปยึดติดอย่างนั้น มันเป็นโทษสองชั้น โทษสองชั้นเพราะว่า หนึ่ง ความรู้ความเห็นของท่าน ท่านค้นคว้าของท่านในใจของท่านเป็นปัจจุบันธรรมในใจของท่าน มันถึงชำระล้างกิเลสในใจของท่านไป แล้วท่านเทศนาว่าการมาก็ชี้้นำทางให้เรา ถ้าชี้้นำทางให้เรา ถ้าเรามาฝึกฝน มาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงของเรา มันจะเป็นรัฐของเรา

รัฐของเราคือในใจของเรา ถ้าในใจของเรามันมีความสามัคคี รัฐของเราเข้มแข็งขึ้นมา สันติภาพจะเกิดขึ้นมา รัฐข้างเคียงจะไม่มีใครเข้ามาตอแยกับเรา เพราะเขารู้ว่าเรามีความจริงของเราในหัวใจ ฉะนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็ต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบได้ มันจะมีความเข้มแข็งของมัน ถ้ามีความเข้มแข็ง

เราแสวงหาสันติภาพ เราจะอ่อนแอไม่ได้ ถ้าเราอยากมีสันติภาพ อยากจะมีความร่มเย็นเป็นสุข แต่เราอ่อนแอ ถ้าเราอ่อนแอ กิเลสมันไม่ไว้หน้า แก่นของกิเลส กิเลสมันอยู่ในใจของสัตว์โลก กิเลสมันอยู่บนภวาสวอบนภพ อยู่บนจิตวิญญาณของสัตว์โลก มันอาศัยสิ่งนี้เป็นรังเป็นรังของมัน มันอาศัยสิ่งนี้เป็นที่พึ่งอาศัยของมัน

คูลี ที่เราแสวงหากันอยู่ คนเราเวลามีหน้าที่การงาน สิ่งแรกที่ยากมีก็คืออยากมีบ้าน อยากมีบ้านมีเรือน อยากมีที่อยู่อาศัยเป็นของเราเอง นี่เราแสวงหาของเราเพื่อเป็นประโยชน์กับเรา ทั้งๆ ที่ว่ามันเป็นของอาศัยชั่วคราว เราต้องพลัดพรากจากเขา ไม่เขาก็ต้องพลัดพรากจากเรา มันต้องพลัดพรากจากกันแน่นอนอยู่แล้ว เพราะชีวิตของเรา เราต้องตายไปข้างหน้าทุกคนก็รู้อยู่ แต่ทุกคนก็แสวงหามาเพื่อเป็นบ้านเป็นเรือนของเราทั้งนั้นนะ แต่ในเมื่ออวิชา ในเมื่อพญามารมันอาศัยอยู่บนจิตวิญญาณของสัตว์โลก นั่นก็บ้านของมัน แล้วไม่ใช่บ้านธรรมดาด้วยนะ มันอยู่กับหัวใจ เวียนตายเวียนเกิดมาในวัฏฏะก็ภพก็ชาติ มันไม่มีต้น ไม่มีปลาย มันคุ้มกันจนมันพอแรงอยู่แล้ว

แต่ถึงเวลาเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราอยากประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราอยากจะกำจัดมันออกจากหัวใจของเรา เราฟังมาคิดได้เอาชาตินี้หรือ เราฟังมาคิดได้ในปัจจุบันนี้ ใช่ไหม แล้วสิ่งที่มันคุ้มกันมาในใจของเรา เราจะเอาสิ่งใดที่ไปต่อกรกับมัน ฉะนั้น เราถึงต้อง

มีความเข้มแข็ง เราต้องมีสติปัญญาของเรา ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา พยายามกำหนดพุทโธ พยายามใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา เราจะมีกองทัพ

คุณิ เวลาในธรรมจักร ในเมื่อมรรค ๘ คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ญาณ อุทปาติฯ วิชชา อุทปาติฯ มันเกิดวิญญาณ เกิดกำลัง เกิดญาณ เกิดความหยั่งรู้ เกิดความส่องแผ้วในใจ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาเป็นแบบนั้น มันมีกำลัง มันมีกำลังในจิต ถ้าจิตมันมีกำลังขึ้นมา มันจะออกทำงานสิ่งใด มันก็เป็นประโยชน์นะ แต่ถ้ามันไม่มีกำลังเลย มันอ่อนแอ แล้วก็ตั้งใจว่าจะไม่ให้มีใครมารังแก ไม่ต้องการให้ชนชาติใดเข้ามาข่มเหงเรา แต่จิตใจของเราเอง เราก็รักษาตัวเราไม่ได้ ถ้าจิตใจของเรา รักษาตัวเองได้ นี่ความเข้มแข็งของเรา เห็นไหม

ถ้าต้องการความสงบ ถ้าต้องการสันติภาพ เราจะต้องมีกองทัพที่เข้มแข็ง เราจะไปรอความช่วยเหลือจากรัฐอื่น มันมีแต่ชักศึกเข้าบ้าน ไม่มีสิ่งใดเป็นความจริงหรือ เราจะไม่ชักศึกเข้าบ้านไม่ได้ เราจะเอากำลังจากที่อื่นมาช่วยเจือจานเรา ทั้งๆ ที่ว่าเราเอง เราก็สามารถจะทำได้ สามารถที่จะแสวงหาได้ สามารถที่จะสะสมกำลังของเราได้

ถ้าเราจะสะสมกำลัง เห็นไหม เรามีศรัทธาความเชื่อ มีความมั่นคงของเรา แล้วเราพยายามทำให้เป็นเอกภาพ พยายามกำหนดพุทโธให้ชัดๆ พุทโธของเรามันจะตกลงไปที่ไหน เราก็ยังพยายามเก็บหอมรอมริบของเรา ทำความจริงของเราให้เกิดขึ้น ถ้าความจริงของเราเกิดขึ้นมา สิ่งที่เกิดขึ้นมามันจะเป็นความจริง ถ้าความจริงขึ้นมา มันมีกำลัง มีความสุข

ทางโลกเขายังต้องการบ้านต้องการเรือนเป็นสมบัติของเขา เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าใครทำความสงบของใจได้ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามีสมาธิขึ้นมา มันมีที่พักที่อาศัย พออยู่พอกิน มีบ้านมีเรือนที่พักอาศัยของเรา กับคนเร่รอนมันต่างกัน ถ้ามันเร่รอนมันก็ไม่มีความที่ที่พักที่อาศัยเลย เร่รอนไปอย่างนั้นนะ แล้วจับต้นชนปลายไม่ได้

ที่น้ำมันเป็นความมหัสจรรย์ของจิตใจ จิตนี้มันไม่เคยตาย ก่อนที่จะเกิดมาเป็นมนุษย์มันเกิดเป็นอะไรมา แล้วตายจากมนุษย์มันจะไปไหน มันไม่มีต้นไม่มีปลายของมัน บุพเพนิวาสานุสติ ญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตนี้ไม่มีต้นไม่มีปลายว่ากำเนิดตั้งแต่เมื่อไหร่ แล้วจะไปสิ้นสุดเอาที่ไหน

แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเราเกิดสันติภาพขึ้นมาในใจของเราขึ้นมา เราจะรู้จริงเห็นจริงขึ้นมา เราจะรู้เลยว่ามันมาจากไหน แล้วมันอยู่ท่ามกลางอย่างไร แล้วมันจะไปสิ้นสุดกันอย่างไร ด้วยการประพฤติปฏิบัติของเราไป

ถ้าจิตมันเข้มแข็งแล้ว เราต้องออกฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา การออกฝึกหัดใช้ปัญญานะ ในเมื่อรัฐใดเป็นรัฐกันชน รัฐกันชนแล้วมีรัฐข้างเคียงอยู่กับเรา สิ่งที่มีรัฐข้างเคียงนี้มันมีปัญหาแน่นอน ถ้ารัฐกันชนระหว่างมหาอำนาจกับรัฐทั้งสองฝ่ายที่เขาจะมีการกระทบกระเทือนกัน รัฐกันชนเราไปอยู่กันชนระหว่างกลาง นี่มันบีบคั้นมาตลอด เราจะรักษาตัวเราอย่างไร แล้วเราจะมีกำลังแค่ไหน

คูสิ รัฐกันชน สิ่งที่มีรัฐข้างเคียงเขามีกำลังมากกว่า เราจะเอาชนะคะคานเขา เราจะรักษาตัวเรารอดอย่างไร เราต้องการสันติภาพๆ สันติภาพจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร สันติภาพเกิดขึ้นมาได้ไหม ถ้ารัฐข้างเคียงทั้งสองรัฐเขามีกำลังแล้วเขาต้องการผลประโยชน์จากเรา เราจะรักษาให้รัฐเรามีสันติภาพขึ้นได้อย่างไร

จิตมันสงบแล้ว ระหว่างกิเลสกับธรรมๆ ในหัวใจของเรา รัฐข้างเคียงมันเอารัดเอาเปรียบตลอดเวลา แล้วหัวใจเรา เราจะแสวงหาสันติภาพๆ สันติภาพจะเกิดขึ้นมาได้ไหมถ้าเราไม่ใช่ปัญญาของเราแยกแยะให้เห็นความเป็นจริงของเรา ถ้าจิตมันสงบแล้วมันเห็นกาย ถ้ามันเห็นกายมันพิจารณาของของมัน มันทำลายสักกายทิฏฐิ ความเห็นผิดของเรา นี่รัฐข้างเคียงๆ ระหว่างกิเลสกับธรรมๆ อวิชาความเห็นผิดใจ สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิด มันเห็นผิดของมัน ยึดมันถือมันของมัน นั่นก็รัฐรัฐหนึ่งที่มีมันเอารัดเอาเปรียบรัฐกันชนอันนั้น

สิ่งที่เวลาพิจารณาไป ถ้ารัฐอีกรัฐหนึ่งเขาเป็นรัฐที่เขาเป็นธรรมๆ เขาจะช่วยเหลือเจือจานเรา เขาจะคอยส่งกำลังบำรุงให้เรา เพื่อให้เรารักษาตัวเราได้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบแล้ว มันเห็นการพิจารณาของมัน มันก็ปล่อยวางๆ เข้ามา ระหว่างรัฐ ๒ รัฐ ระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันเกิดขึ้นมากับใจเรา เวลาเราพิจารณาของเราไปมันปล่อยวางๆ ปล่อยวางอย่างไร มันปล่อยวางมาแล้วมันเป็นประโยชน์อะไรกับเรา เห็นไหม นี่มันเป็นจริงๆ มันเป็นบุคลาธิษฐาน ให้เกิดกำลังของใจที่มันเกิดขึ้นมามีกำลังของมันนะ แล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง รัฐข้างเคียงๆ รัฐระหว่างสองรัฐ ที่เราเป็นรัฐกันชนอยู่ระหว่างกลาง เราจะทำอย่างไร

นี่เราคิดของเราไปเอง เราคิดของเราไปเอง ถ้าเขารัฐที่เขาใหญ่กว่าเขาต้องมีความเมตตา เขาต้องมีความเป็นธรรม เขาจะคุ้มครองดูแลเรา นี่ก็เหมือนกัน เวลาศึกษาธรรมขึ้นมา เวลาประพฤติปฏิบัติไป พอมันรู้มันเห็นอะไรเข้าไป สิ่งนั้นเป็นธรรมๆ ไปไว้เนื้อเชื่อใจใจ เราไว้เนื้อเชื่อใจใคร เราจะไว้เนื้อเชื่อใจใครได้? เราไว้เนื้อเชื่อใจใครไม่ได้หรอก สิ่งของมันจะเป็นจริง เป็นจริงขึ้นมามันเป็นจริงกับเรา มันจึงเป็นจริงกับการประพฤติปฏิบัติ เป็นความจริงขึ้นมาจากสัจจะ จากสัจจะนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น” สาวกสาวกเราต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเอง เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะทำความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงของเราขึ้นมา เราจะไว้ใจใครได้ ระหว่างกิเลสกับธรรม รัฐข้างเคียงที่มันคอยล่อคอยหลอกกัน คอยแสวงหาผลประโยชน์จากรัฐกันชนนั้น รัฐกันชนคือใจเราใจ ใจของเรา เราจะทำอย่างไร จะดูแลใจเราอย่างไร

เราอยากได้สันติภาพ เราอยากอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข แต่มันจะร่มเย็นเป็นสุขไปได้อย่างไรในเมื่อกิเลสมันบีบบี้ไฟฟ้าใจดวงนี้อยู่ ถ้ากิเลสมันบีบบี้ไฟฟ้า ถ้ามันเป็นกิเลสมันก็ทำให้เรา ล้มลุกคลุกคลาน ถ้ามันเป็นธรรมๆ ละ เวลาปฏิบัติไป ใช้ปัญญาไป มันแว้งว้าง มันปล่อยวาง ปล่อยวางอย่างไร ปล่อยวางแล้วเอาอะไรมาเป็นเครื่องยืนยัน เห็นไหม นี่ไว้ใจใคร

ถ้าเราไว้ใจใคร เราไว้ใจเขาจนเกินไป เราก็ล้มลุกคลุกคลาน ถ้าไว้ใจใคร เดี่ยวเขายึดครองเรา ไว้ใจเมื่อไหร่มันก็ยึดครองใจดวงนี้ ถ้าใจดวงนี้ไม่ให้ใครยึดครอง ใจดวงนี้ต้องมีกำลัง ใจดวงนี้ต้องมีปัญญา ถ้าใจดวงนี้มีปัญญาขึ้นมา ถ้ามันอ่อนแอ เราต้องสร้างเสริมขึ้นมาด้วยการทำความสงบของใจ ถ้าใจสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา นี่การบริหารจัดการในรัฐของเรา เราจะพิจารณาของเรา

ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาจากศีล สมาธิ ปัญญา มันเกิดจากไหน? มันเกิดจากจิตของเรา ถ้าจิตสงบแล้วจิตจริง จิตจริงถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันก็เกิดเป็นสติปัญญานะ ๔ จริง ถ้าสติปัญญานะ ๔ จริง เราพิจารณาของเราไป แยกแยะของเราไป มันเหมือนกองทัพนั่นแหละ เวลาเราเห็นกองทัพรบกันมันเป็นเรื่องที่หน้าเนจอนาถ มันมีแต่คนล้มตายไปต่อหน้าต่อตา ทำไมพวกนี้ใจดำนัก ทำไมทำร้ายกันได้อย่างไร เราเป็นชาวพุทธ ทำร้ายกันได้อย่างไร นี่ไง เวลาเราคิดถึงเรื่องธรรม แต่ถ้าเป็นความจริงละ เวลาธรรมจักรที่มันหมุน

ละ เวลาปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากจิต จิตมันสงบขึ้นมา มันเกิดปัญญาขึ้นมา มันทำลายล้างกันๆ

เวลาการทำลายกันด้วยวิธีการใด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมีแต่สร้างเวรสร้างกรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้ทำร้ายสัตว์ ไม่ให้เบียดเบียนกัน ไม่ให้ทำลายกันทั้งสิ้น แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชื่นชมมากกว่า “การทำลายกิเลส การฆ่ากิเลสนี้ ประเสริฐที่สุด” การทำลายป่าตัดป่าโดยที่ไม่ได้ตัดต้นไม้แม้แต่ต้นเดียว นี่ทำลายป่า ป่านี้ไง สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ ในหัวใจมันเป็นนามธรรม ในหัวใจที่มันมีอวิชชา ในหัวใจที่มันมีสิ่งที่มันซ่อนเร้นในใจ

ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันก็รู้ว่าเราสงบ เห็นไหม รัฐมันคง มันคงเพราะมีกำลัง กองทัพเราเข้มแข็ง ถ้ากองทัพเราเข้มแข็ง เรายังสงบใช้ไหม เรายังสงบ เราต้องพร้อมรบ เราพร้อมตลอด เรา รักความสงบ เราไม่ใช่เรารักความสงบแล้วเราอ่อนอ่อนแอ นอนรอให้คนมาช่วยเหลือเจือจาน รักสงบอย่างนั้นได้อย่างไร ความรักสงบอย่างนั้นมีความล้มเหลว ความรักสงบมันต้องเข้มแข็ง มันต้องเข้มแข็ง กองทัพเราต้องเข้มแข็ง กองทัพเราต้องพร้อมรบ ถ้าพร้อมรบ ไม่มีใครมาต่อแยะเรา ถ้าไม่มีใครมาต่อแยะเรา แต่เราจะชำระล้างกิเลส สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิดในใจ เราก็ต้องรบ ต้องรบ ถ้าเราจะรบ รบกับใคร? รบกับกิเลสไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้เบียดเบียนกัน ไม่ให้ทำร้ายกัน ไม่ให้ทำลายกันทั้งสิ้น แต่การชำระล้างกิเลสประเสริฐที่สุด การฆ่ากิเลสได้ยิ่งประเสริฐใหญ่ ถ้าการฆ่ากิเลส ฆ่าอย่างไร

การฆ่ากิเลส เห็นไหม คุณติ รัฐข้างเคียง ระหว่างกิเลสกับธรรมๆ ที่มันเบียดเบียนใจดวงนี้ เรามีสติมีปัญญา จับได้แล้วแยกแยะของเราไปเรื่อย พิจารณาของเราซ้ำแล้วซ้ำเล่า นี่มันต่อสู้กัน การต่อสู้กัน ปัญญามันหมุน ธรรมจักรมันจะหมุน เวลาธรรมจักรมันหมุนเกิดจากอะไร นี่ภาวนามยปัญญา

สิ่งที่ว่าโลกียปัญญาๆ ปัญญาโลกๆ ทั้งนั้นนะ ปัญญาโลกๆ เกิดจากไหน? เกิดจากจิต จิตที่มีอวิชชา จิตที่มีอวิชชาก็คือมีมาร พอมิมีมาร สิ่งที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เป็นเรื่องของกิเลสพาใช้หมด มันเป็นปัญญากิเลส กิเลสเอาสิ่งนั้นมาใช้ มันก็เป็นอวิชชา นี่มันเป็นอวิชชา มันก็เบียดเบียนเรา ถ้าเราไม่มีสติปัญญา เราคล้อยตามไป เราก็เสียเวลาไปมากเลย แต่ถ้ามัน

มีสติมีปัญหา มีสติถูกคิดขึ้นมาได้ “เอ๊ะ! เราก็คิดอย่างนี้มาพอแรงแล้ว เราใช้ปัญญาอย่างนี้มาพอแรงแล้ว ทำไมไม่เป็นประโยชน์สักที อ้อ! เพราะว่าเราขาดสมาธิ” กว่ามันจะรู้ตัวนี้มันช้ามาก กว่ามันจะรู้ตัวขึ้นมามันเสียเวลามากเลย

แล้วยังคิดนะ ยังรู้ตัวขึ้นมาได้ ถ้าไม่รู้ตัว ใช้ปัญญาไปเรื่อย นี่ปัญญาโลกีย์ปัญญา ปัญญาของกิเลสมันลากไป พอมันลากไปถึงที่สุดแล้วนะ “ภาวนามาจนปานนี้แล้วไม่เห็นได้สิ่งใดเลย เลิกดีกว่า” นี่มันไปถึงที่สุดแล้วนะ ทำแล้วไม่ได้ผลแล้วนะ มันยังกลับมาทำร้ายตัวเองอีก เห็นไหม คุณสิ รัฐข้างเคียงมันเบียดเบียน รัฐข้างเคียงมันจะยึดครองใจ ถ้ายึดครองใจ เสียเป็นเมืองขึ้นเขาเลย เป็นเมืองขึ้นของกิเลสไง กิเลสมันเอาสิ่งนี้ไปเป็นประโยชน์กับมันไง แต่ถ้าเรายัง เอ๊ะ! ยังเอะใจได้ ยังมีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะได้ มีครูบาอาจารย์คอยเตือนได้ เรากลับมาทำความเข้าใจของตัวเอง ต้องทำให้เราเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าเราเข้มแข็งขึ้นมา

พอกองทัพเราเข้มแข็ง เราก็กลับไปต่อสู้ ต่อสู้ ชำระล้างแยกแยะไป พิจารณากาย พิจารณาช้ำแล้วช้ำเล่า เวลามันขาด นี่สันติภาพ อรูปธรรม สันติภาพที่เป็นความจริง สันติภาพอย่างนี้ไม่ ต้องให้มีใครมาเซ็นสัญญาให้ด้วย มันเป็นเรื่องธรรมๆ ที่นี้สังขธรรมความจริงมันจะอยู่กับเรายั่งยืนขนาดไหนล่ะ เพราะความเป็นจริง รัฐของเรา เราดูแลได้ นี่เป็นเรื่องโลกๆ ไร เรื่องโลกๆ มันเป็นเรื่องโลก แต่ในการประพฤติปฏิบัติ มันมรรค ๔ ผล ๔ ถ้ามรรค ๔ ผล ๔ ถ้าจิตมันชำระล้างเป็นอรูปธรรม สิ่งนี้คงที่ นี่ไง สิ่งที่ว่าผลของวิญญูฯ จิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิดไม่มีต้น ไม่มีปลาย

ถ้าเป็นโดยสันติภาพที่เราพอใจอย่างนี้ อีก ๗ ชาติ เวียนตายเวียนเกิดในวิญญูฯนี้อีก ๗ ชาติ ถ้าเราพิจารณาของเราต่อเนื่องขึ้นไป เห็นไหม รัฐใดถ้ามีทรัพยากร รัฐใดถ้าไม่มีทรัพยากรไม่มีใครเขาสนใจหรอก เพราะเขาไม่เข้าไปต่อแยะด้วย เพราะสิ่งนั้นมันไม่เป็นประโยชน์ เข้าไปแล้วต้องไปดูแล ต้องไปหางบประมาณไปส่งเสริมเขา ไม่มีใครไปสนใจรัฐที่ไม่มีทรัพยากร ถ้ารัฐใดมีทรัพยากร รัฐใดมีน้ำมัน เขาเข้าไปยึดครอง เขายึดครองเพื่ออะไรล่ะ? เขายึดครองเพื่อประโยชน์ของเขา ถ้าเราไม่ให้เขายึดครอง ทำอย่างไรล่ะ เราจะทำอย่างไร? ต้องเข้มแข็ง ต้องทำความเข้าใจของตัวเองให้มากขึ้น

ถ้าใจของเราสงบมากขึ้น ในเมื่อเรามีทรัพยากร เราก็ต้องมีกองทัพของเรา เราต้องมีกำลังของเราเพื่อรักษาทรัพยากรของเรา เรารักษาทรัพยากรไว้ทำไมล่ะ? รักษาทรัพยากรไว้เพื่อประโยชน์กับชนชาตินั้นกับรัฐนั้น ถ้ารักษาทรัพยากร ทรัพยากรนี้เราต้องมีปัญญา เราจะรักษาของ

เราให้เป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเรา เราดูแลอย่างไร กำหนดจิตของเรา กำหนดพุท
โธเข้าไปให้มันเข้มแข็ง ถ้าจิตมันเข้มแข็งขึ้นไป ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตาม
ความเป็นจริง

เห็นกายก็พิจารณากาย กายนอก ภายใน ภายในกาย พิจารณาอย่างต่อเนื่องกันไป บางคน
พิจารณาจิต ก็พิจารณาจากจิต จิตอย่างหยาบ จิตอย่างกลาง จิตอย่างละเอียด จิตอย่างละเอียดสุด
พิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่คือการพิจารณา สิ่งที่จะบริหารจัดการใน การที่เราบริหารจัดการ
ทรัพยากรของเรา ถ้าทรัพยากรเราเกิดขึ้น แล้วถ้าจิตเราสงบแล้วเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต
เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันจะเกิดการบริหารจัดการในทรัพยากรนั้น

ถ้าทรัพยากรของเรา แต่ถ้าสติและปัญญาเราอ่อนแอ รัฐอื่นเขาต้องการ รัฐอื่นเขาต้องการ
ทรัพยากรนั้น เรามีทรัพยากร แต่เราไม่เห็นคุณค่าของทรัพยากรของเรา เราไม่มีเทคโนโลยีจะกลั่น
ทรัพยากรของเราให้มาใช้ประโยชน์ในรัฐของเราได้ ต้องให้คนอื่นเขาเข้ามาจัดการให้ ถ้ารัฐอื่น
เข้ามาจัดการให้ ทรัพยากรของเราเขาใช้ฟุ่มเฟือยเขาใช้ประโยชน์แต่ของเขา แล้วเราได้อะไรขึ้นมา
เรามีสิ่งใดที่เป็นประโยชน์กับเรา

จิตของเรา ถ้าจิตของเรามีความสงบเข้ามา เรามีกำลังของเรา เรายังรักษาทรัพยากรของเราได้
เราพิจารณาของเราได้ ถ้าเราพิจารณาได้ จิตสงบแล้วจับมาพิจารณา พิจารณาทุกซอกแล้วซอกๆ
มันถอนอุปาทานของมันได้ ถ้าพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม มันพิจารณาของมันได้
ทั้งนั้น การพิจารณาของเราจะพิจารณาได้ต่อเมื่อมีกำลัง ถ้าไม่มีกำลัง เราจะปกครองอย่างไร
ทรัพยากรของเราล่ะ ถ้าเรามีกำลัง เราปกครองทรัพยากรของเราได้ด้วย แล้วเราใช้ประโยชน์ได้
ด้วย เรามีการบริหารจัดการของเราได้ด้วย เห็นไหม เวลามรรคมันเคลื่อน เวลาพิจารณาไปแล้ว
แล้วมรรคมันเคลื่อน พอมรรคมันเคลื่อนของมันไป นี่จักรมันเคลื่อน เวลาภาวนาเป็นไปแล้ว
พิจารณาไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันเป็นประโยชน์กับเราไป

รัฐรัฐหนึ่งเขาต้องบริหารจัดการของเขา จิตใจ จิตใจดวงหนึ่งเวียนตายเวียนเกิดมาก็ภพก็
ชาติ แล้วก็เกิดมาเป็นชาวพุทธพบพระพุทธรูปศาสนา พระพุทธรูปศาสนาสอน พระพุทธรูปศาสนาสอน
เรื่องอะไร สิ่งที่น่าอัศจรรย์ขึ้นมา การเกิดและการตาย สิ่งที่เกิดขึ้นมา พอเกิดขึ้นมา ถ้าเกิดขึ้นมา
เราเกิดขึ้นมาแล้วเรามีอำนาจวาสนา เราเกิดมาอยู่ทางโลก เราก็หลงไหลไปกับโลก นี่เกิดเป็น
มนุษย์มีความสุขอย่างนี้ๆ จะไม่ตาย จะอยู่ค่าฟ้าไป

แต่ถ้าคนมีสติปัญญา วันคืนล่วงไปๆ เขาคอดกทั้งนั้นนะ วันคืนล่วงไปๆ มันแก่ไปทุกวัน ซื้อหาสิ่งใดซื้อหาได้ ซื้อหาวันเวลาไม่ได้ วันเวลาที่มันล่วงไปแล้วไม่มีใครสามารถเอาเงินซื้อมันกลับมาได้ ถ้าไม่สามารถเอาเงินซื้อกลับมาได้ วันเวลาที่มันมีอยู่ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก สิ่งที่ว่าเกิดและการตาย สิ่งที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเราทั้งนั้น ถ้ามันเป็นปัญหาความจริงกับเรา

เราอยู่กับโลก ในเมื่อเขามีหน้าที่การงาน เราก็มีหน้าที่การงานกับเขา แต่หัวใจของเราละ หัวใจของเรามันมีปัญหาใหม่ ถ้ามันมีปัญหาขึ้นมา มันจะรักษาตัวมันอย่างไร มันควรจะเอาประโยชน์อะไร ประโยชน์โลกเราก็มีกับเขาแล้วละ แต่ประโยชน์เรานี่ ประโยชน์เรานี่ ทรัพยากรของเรา เราจะดูแลอย่างไร เราจะรักษาทรัพยากรของเราไม่ให้ใครมาช่วงชิงทรัพยากรอันนี้ไปได้ อย่างไร

ถ้าเรามีสติปัญญา เรากำหนดพุทโธเข้ามา ถ้าจิตสงบเข้ามา เราพิจารณาของเรา เราจับของเราได้ เราแยกแยะของเราได้ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ถ้ามันปล่อยขนาดไหน มันปล่อย ทรัพยากร เห็นไหม รัฐข้างเคียง เวลารัฐข้างเคียงเราต้องบริหารจัดการขึ้นมาเพื่อรักษาตัวเรา เพื่อความเข้มแข็งของเรา มันเป็นประโยชน์ของเรา ถ้าเป็นอกุศลกรรมแล้วมันมีปัญหา มันรู้วิธีการ ฉะนั้น เวลาเราพิจารณาต่อเนื่องกันไป เห็นไหม นี่รัฐที่มีทรัพยากรมีแต่คนเขาช่วงชิง มีแต่คนเอา รัศเอาเปรียบ ถ้ามีคนเอารัศเอาเปรียบ มันเพื่อเอาผลประโยชน์ของเขาทั้งนั้นนะ

แต่ของเราถ้าจิตเราสงบแล้ว เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เราจะบริหารจัดการทรัพยากรเราอย่างไรให้ทรัพยากรนั้นมาเป็นประโยชน์กับใจดวงนี้ ถ้าทรัพยากรเป็นประโยชน์กับใจดวงนี้ เราพิจารณาอย่างไร พิจารณาแล้วมันปล่อยวางไหม พิจารณาแล้วเป็นความจริงไหม ถ้าพิจารณาเป็นความจริง มันปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยวางชั่วคราวๆ ตั้กคปหานเท่านั้น เพราะอำนาจวาสนาเราเป็นแบบนี้

แต่ถ้าเป็นขิปปาภิญญา พิจารณาง่าย รู้ง่าย เขาหลุดพ้นเป็นขั้นเป็นตอนไปนะ มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่ เวลามันล่วงพ้นไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วางธรรมวินัยเพราะอันนี้ไง เวลาพระที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นไป แล้วปฏิบัติโดยที่ความเข้าใจของตัวเอง รัฐให้ เขายึดครอง ทรัพยากรก็เอาไว้น้อย โกง แล้วจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นพระอรหันต์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้พระไปดักอยู่ที่หน้าวัด บอกไม่ต้องเข้ามาๆ ให้ไปเที่ยวป่าช้าก่อน ให้ไปแวะที่ป่าช้า พอเข้าไปที่ป่าช้า ไปเห็นซากเห็นศพ นี่รัฐที่โดนยึดครองมันห้วนไหว มันไม่มี ไม่มีสัจจะความจริง ไม่มีสัจจะความจริงในใจ นี่รู้ตัวเองว่าตัวเองไม่ใช่ นี่ไง ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นจริงในหัวใจ ถ้าหัวใจเป็นจริงขึ้นมาเราทำอย่างไร

เราพิจารณาซ้ำพิจารณาซากของเรา พิจารณาบ่อยครั้งเข้า ไม่ให้ใครยึดครอง นี่พิจารณาพิจารณาถึงที่สุดแล้วเวลามันปล่อย ปล่อย ขยับหมั่นเพียรของเรา เราจะมีสติมีปัญหา เราต้องรักษากำลังของเรา รักษากองทัพของเรา เพื่อปกป้องทรัพยากรของเรา ทรัพยากรนั้นเราเอามาใช้ประโยชน์กับเรา ถ้าใช้ประโยชน์กับเรานะ ใช้ประโยชน์กับเรา พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก มันเป็นเรื่องของใจดวงนี้ไง

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมไปแล้ว เวลาว่างธรรมวินัยนี้ไว้เจริญรุ่งเรืองมาพักหนึ่ง แล้วมันก็เป็นไปตามวัฏฏะ เจริญแล้วเสื่อมเสื่อมแล้วเจริญเป็นครั้งเป็นคราว หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นมาพื้นฟูๆ พื้นฟูขึ้นมาแล้ววางข้อวัตรไว้ ข้อวัตร ข้อวัตรคือวิธีการนี้ไง ข้อวัตรที่เราต่อสู้กับใจเรานี้ไง ข้อวัตรที่เราจะรักษาทรัพยากรเรานี้ไง ถ้าเรารักษาทรัพยากรได้ เราก็มีมรรคได้ ถ้าเรามีมรรคได้ เราก็พิจารณาของเราได้ แยกแยะของเราได้

ถ้าแยกแยะ นี่เราเป็นเจ้าของทรัพยากร ถ้าเราไม่รู้ไม่เข้าใจ ให้คนอื่นเขามาตัดดวงหรือ ถ้าเราเป็นเจ้าของเอง ถ้าจิตเราสงบแล้ว เรารู้เองเราเห็นเอง ถ้ารู้เอง เราก็พิจารณาของเราสิ จับขึ้นมาแยกแยะสิ ถ้ามันหลุดไม่หลุดมือไป เราก็มีความขยันหมั่นเพียรขึ้นมา พิจารณาซ้ำพิจารณาซากขึ้นมา ถึงที่สุดมันขาดนะ ทรัพยากรนั้นเป็นของเรา ชาติ นั้นเป็นของเรา เราทำของเราด้วยความ เป็นจริงของเรา เห็นไหม เวลามันขาดไป กามราคะปฏิเสธอ่อนลง ถ้ากามราคะปฏิเสธอ่อนลง เรา รักษาของเรา มีความสุข เวลามันปล่อยวางนี้มีความสุขมาก ความสุขอันนี้มันเป็นอกุศลปรกรรม ความสุขอันนี้ รัฐข้างเคียงเราก็รักษามาได้ รัฐที่มีทรัพยากรที่มีคุณค่า เราก็รักษาของเรามาได้ เรา ต้องการสันติภาพ สันติภาพที่มั่นคง สันติภาพที่เป็นความเป็นจริงคือสันติภาพในใจของเรา

สันติภาพที่เกิดขึ้นมากับโลก โลกเขาต้องรบราฆ่าฟันกันมาเพื่อให้เกิดมีการแพ้มีการชนะกัน แล้วต้องทำสัญญาสันติภาพกัน แต่ของเรา เราจะรักษาของเรา เราจะทำความจริงของเราขึ้นมา ถ้าเราทำความจริงของเราขึ้นมา เวลามันปล่อยมันวาง เวลามันขาด มันมีความสุขมาก ความสุข

อย่างไร ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะดำเนินการต่อไป เราต้องการสันติภาพที่มั่นคง สันติภาพที่แน่นอน สันติภาพที่แน่นอน เราจะต้องดำเนินการต่อไป มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่ เราพยายามทำของเรา

ถ้าจิตสงบแล้วสุขขนาดไหนก็เป็นความสุขของเรา เวลามันทุกข์มันยาก มันลุ่มลุกคลุกคลานมา เราก็เป็นทุกข์เป็นยาก เราลุ่มลุกคลุกคลานของเราเอง เวลาทำความสงบของใจ ใจมันก็สงบระงับ เห็นไหม รัฐที่มีกองทัพที่มั่นคง นี่รักสงบ ต้องพร้อมรบตลอดเวลา สิ่งพร้อมรบสติปัญญามันดี มันพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา ฉะนั้น สิ่งในเวลาจิตสงบนั้นมันก็มีความสุข เวลาพิจารณา ปล่อยวางๆ มันก็มีความสุข ในเมื่อมีกองทัพเข้าประหัดประหารกันด้วยระหวางกิเลสกับธรรม เวลามันชนะข้าศึก มันมีความสุขทั้งนั้นนะ

เราศึกษาของเรา มา เราพิจารณาของเรา มา เวลามันขาด เวลามันขาดมันยังมั่นคงเพราะสิ่งใด เพราะมันเป็นอกุศลธรรม สิ่งมันปล่อยมันวางมา พิจารณาแล้วมันปล่อยวางมา สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมะเป็นอนัตตา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอนัตตา มันเป็นอนัตตา อนัตตาเพราะระหวางก้าวเดิน ก้าวเดิน มันปล่อยวาง นี่เป็นอนัตตา เพราะมันยังมีสังโยชน์ที่เกี่ยวข้องกัน เวลาพิจารณาช้าแล้วช้าเล่าๆ เวลามันขาด สังโยชน์มันขาดไป มันเป็นอกุศลธรรม มันยืนยันกับกลางหัวใจใจ นี่สันติภาพของใจที่มันจะมีสันติภาพ สันติภาพอย่างนี้มันยังเกิดอีก เกิดในกามภพ

ในวิภวภูตนะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี่ในวิภวภูตนะ จิตมันยังเกิดในวิภวภูตนะ ทั้งๆ ที่จิตดวงนี้มันมหัศจรรย์นัก เวียนตายเวียนเกิดมาตลอด แล้วเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วเราเกิดมา เราเกิดมาระหว่างกึ่งพระพุทธกาล เรามีครูมีอาจารย์ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาด้วยความเป็นจริง ถ้าจิตมันพัฒนาขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน ความสุขก็เป็นความสุขเพราะผลงานของเรา ในเมื่อจิตเวลากิเลสมันเต็มหัวใจ มีแต่ความล่งเลตงสัย ลุ่มลุกคลุกคลานมาตลอด เวลาปฏิบัติขึ้นมา ได้ลิ้มรสของธรรม ลิ้มรสของธรรม ผู้ใดเห็นธรรมผู้ใดเห็นตถาคต นี่เป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันมีความสุข เป็นอกุศลธรรมๆ ในหัวใจของเรา มันจะพิน มันจะมีสันติภาพที่ถาวร

จิตมันสงบแล้ว จิตเวลามันขาดแล้ว มันเป็นอกุศลธรรม มันก็เป็นสมบัติของใจดวงนี้ สมบัติของจิตดวงนี้ จิตดวงนี้พิจารณาช้า ทำความสงบของใจให้มากขึ้น ย้อนกลับขึ้นไป ย้อนกลับไปหาอะไร ค้นคว้าค้นหาๆ รัฐใดเป็นจุดยุทธศาสตร์ ในมหาอำนาจเขาพยายามจะยึดครองรัฐที่

เป็นจุดยุทธศาสตร์ของเขา เพื่อควบคุมโลกนี้ไง ถ้าเราเป็นมีจุดยุทธศาสตร์ของเรา กำลังถ้าเรา เข้มแข็งขนาดไหน ถ้ามันเป็นผลประโยชน์ของโลก ในเมื่อโลกเขามีการขัดแย้งกัน จุดยุทธศาสตร์ นั้นจะต้องโดนยึดครอง

ในเมื่อหัวใจของเรา ในเมื่อเรามีจุดยุทธศาสตร์ของเรา ในเมื่อขั้นช้อย่างหยาบ ขั้นช้อย่าง กลาง ขั้นช้อย่างละเอียด สิ่งที่เราพิจารณาภายใน ภายนอก ภายในภายนอกมันเป็นฐาน เป็น ฐานเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันจะเป็นอสุภะ สิ่งนี้มันจะเป็นกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะ นี้ กามภพ การเวียนตายเวียนเกิดมันเกิดที่ไหน ถ้ามันเกิด เกิดจากจุดยุทธศาสตร์ เพราะมันเป็นจุด ยุทธศาสตร์ของมัน มันถึงได้ควบคุมการคมนาคม สิ่งจุดยุทธศาสตร์มันเป็นการยึดครองโลก ถ้า การยึดครองโลก เราหามันเจอใหม่ จุดที่ไหนเป็นยุทธศาสตร์

ในทางเสนาธิการเขารู้ว่าที่ไหนเป็นยุทธศาสตร์ แต่ของเรา เราเป็นชานาชาไร จุด ยุทธศาสตร์ของเราก็น้ำใจ ถ้าพื้นดินของเราใกล้แหล่งน้ำ เราก็ใช้แหล่งน้ำขึ้นมาเพาะปลูกขึ้นมา เพื่อประโยชน์กับเราไง จุดยุทธศาสตร์อะไร มันยังค้นคว้า ไม่รู้จักว่าที่ไหนเป็นจุดยุทธศาสตร์ หรือไม่เป็นจุดยุทธศาสตร์ แต่ผู้ที่บริหารจัดการนะ ผู้ที่เขาจะยึดครองโลก ทางเสนาธิการเขา รู้ของเขา จุดยุทธศาสตร์มันต้องเป็นจุดที่ทั้งอากาศ ทั้งพื้นดิน ทั้งต่างๆ มันเป็นการคมนาคมที่ครอบคลุม ได้ทั้งหมด

นี่ก็เหมือนกัน เวลาอสุภะมันเกิดที่ไหน กามราคะมันเกิดจากไหน ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้า มันจับได้ มันพิจารณาของมันได้ ถ้าจับกายได้มันก็เป็นอสุภะ ถ้าจับจิตได้มันก็เป็นกามราคะ สิ่งที่เป็นอสุภะ เป็นกามราคะ เราจะพิจารณาอย่างไร จุดยุทธศาสตร์ของเรา เราจะควบคุมจุด ยุทธศาสตร์ของเราอย่างไร ถ้าจุดยุทธศาสตร์มันเป็นประโยชน์นะ มันเป็นประโยชน์แล้วมันเป็น ที่ปรารถนา เป็นที่ต้องการของมหาอำนาจ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ของเรา จุดยุทธศาสตร์ของเรา ถ้าเราไม่มีมหาสติ มหาปัญญา เราจะคุ้มครองอย่างไร เราจะดูแลหัวใจของเราอย่างไร หัวใจเราล้มลุกคลุกคลานมา ตลอด แล้วอยากมีสันติภาพ อยากมีสันติภาพ ความที่สันติภาพมันมีแต่กิเลสครอบงำมัน ถ้ากิเลส ครอบงำมัน เราจะทำอย่างไรให้มันเข้มแข็ง ให้มันรู้จักว่าอะไรเป็นจุดยุทธศาสตร์ อะไรไม่เป็นจุด ยุทธศาสตร์ ถ้ามันไปรู้จุดยุทธศาสตร์ ในเมื่อมหาอำนาจเขาต้องการของเขา เราจะทำตัวเราอย่างไร ถ้าจิตของเราสงบแล้ว เราจะค้นคว้าอย่างไร เราไม่รู้ใหม่

ถ้าคนรู้ตัว มันยังเป็นประโยชน์ว่าเรามีคุณสมบัติอย่างนี้ ถ้าเราไม่รู้ตัวนะ จุฑยุทธศาสตร์ของเรา รัฐของเราเป็นจุฑยุทธศาสตร์ แต่เราไม่เห็นผลประโยชน์ของความเป็นจุฑยุทธศาสตร์ของเราเลย เราไม่เคยรู้สึกตัวเราเลย เรามีอันตรายขนาดไหน ถ้าเรามีอันตราย สิ่งที่มีอันตรายเราจะรักษาอย่างไรให้มันเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์กับทั่วทั้งโลก ถ้าเป็นประโยชน์ทั้งโลก ไม่มีใครเข้ามายุ่งหรือก ถ้าเราไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ถ้าไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เอียงข้างใดสิ่งนั้นจะเป็นโทษทันที

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้วออกมา เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้ามันจับกายได้ ถ้ามันจับได้มันจะเป็นผลงาน ถ้ามันจับไม่ได้ คนเราเวลาภาวนาไป เวลาจิตมันปล่อยวางมามันมีความสุขของมัน พอความสุขของมัน ด้วยกำลังที่อ่อนแอ ก็คิดว่าสิ่งที่เป็นกำลัง สิ่งที่เป็นความสุขนี่คือมรรคผลนิพพาน

แต่ถ้าจิตมันมีกำลังของมัน รัฐใดถ้ามีความเข้มแข็ง รักสงบต้องพร้อมรบ ถ้ารักสงบต้องมีกำลังของมัน ถ้ามีกำลังของมันนะ มันไปจับของมันได้ มันออกไปจับนะ ถ้ามันจับของมันได้ มันจะเป็นผลงานอย่างมหาศาล

คูลี ในเมื่อเป็นจุฑยุทธศาสตร์ ทุกคนต้องมาหาข่าว ทุกคนต้องรู้การเคลื่อนไหว ทุกคนเขาต้องคอยข่าว การรบ การข่าวมีความสำคัญ นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่จิตเราไม่สงบ สิ่งนี้มันเป็นภัยเราทั้งนั้นเลย ถ้าจิตมันสงบแล้วเป็นมหาสติมหาปัญญา มันจะจับอย่างไร มันจะจับอย่างไร มันจะรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งใดที่เป็นจุฑยุทธศาสตร์ จุฑยุทธศาสตร์ถ้ามันจับของมันได้ มันพิจารณาของมันได้

เวลานักปฏิบัติคะ เวลาเรือคันแต่ละชั้นแต่ละตอนขึ้นไปมันแสนทุกข์แสนยาก แสนทุกข์แสนยากเพราะกิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด กิเลสอย่างละเอียดสุด ที่ว่าเวลาพญามารมันเป็นปู่ มันมีลูกมัน มีหลานมีเหลนมัน เราพิจารณาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา ขนาดลูกหลานเหลนมันยังมีเล่ห์เหลี่ยมของมันขนาดนั้น นี่ขนาดว่าลูกของมันนะ เวลามันจะขึ้นไปหาปู่มันแล้ว มันถึงเป็นแม่ทัพนายกองที่มันออกบริหารจัดการในจุฑยุทธศาสตร์นั้น นี่เราจะเข้าไปหาเขาจะผลักใส่ เขาจะพยายามหลบหลีก

การหาสิ่งนี้ เราว่าบอกจิตสงบแล้วเราจะเห็นของเรา จิตสงบแล้วเราพิจารณาของเรา อันนั้นมันเป็นทฤษฎี มันเป็นเรื่องขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในการประพฤติปฏิบัติขึ้นไป มันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติของท่านมา ท่านก็รู้ของท่าน

เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ท่านถึงวางข้อวัตรไว้ให้เราพยายามปฏิบัติของเรา ให้เรามีกำลังของเรา แล้วให้เราจับต้องได้ตามความเป็นจริงของเรา

ถ้าเราจับต้องได้ เราจับต้องของเรา เราจับต้องโดยการตะครุบเงา จับต้องได้ว่าสิ่งใดที่เราดู เราเห็นของเรา เราก็เทียบเคียงกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทียบเคียงกับธรรมของครูบาอาจารย์เรา มันคาดมันหมายไปหมดละ เพราะว่าอะไร เพราะในเมื่ออวิชา มันเป็นอวิชา มันเป็นกิเลส มันผลักไส มันพยายามทำให้เราลุ่มลुकลुकกลานแน่นอน ไม่มีกิเลสสิ่งมีชีวิตใดที่ยอมจำนนกับการที่เข้าไปกำราบปราบปรามสิ่งที่มีชีวิตนั้น สิ่งที่มีชีวิตนั้นจะต้องกัดค้ำ สิ่งที่มีชีวิตนั้นจะต้องพลิกแพลง เห็นไหม กิเลสอวิชามันเป็นสิ่งมีชีวิต มันเป็นสิ่งที่มีกับเรา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เวลาฆ่าสิ่งใด เบียดเบียนใคร ทำลายใคร สิ่งนั้นเป็นการเบียดเบียน สิ่งนี้ไม่ดีเลย แต่การฆ่ากิเลสๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสรรเสริญนักๆ แล้วเวลาการฆ่ากิเลส กิเลสมันตายจากใจของแต่ละบุคคลๆ ไป ถ้ากิเลสในใจของบุคคลคนนั้น เวลามันตายออกไปจากใจดวงนั้น เรารู้ได้อย่างไร เวลาอุปสรรคๆ เวลาฆ่ามันทำลายมัน มันเห็นชัดเจนอย่างไร

ถ้ามันเห็นชัดเจนของมัน ขณะที่เห็นชัดเจน ขณะที่เราจะเข้าไปสู่ตัวของมัน มันจะหลบมัน จะหลีก มันจะพลิกมันจะแพลง มันจะหาทางหลบเลี่ยง เห็นไหม แค่ว่าจับได้ ถ้าจับสิ่งนี้ได้มัน สะเทือนหัวใจมาก ความสะเทือนใจนั้นคือผลงาน

ในการประพฤติปฏิบัติ การขุดคุ้ยหากิเลสนี้เป็นเรื่องหนึ่งนะ การชำระล้างกิเลสนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น เรายังจับกิเลสไม่ได้ เรายังขุดคุ้ยหามันไม่เจอ เราจะลุ่มลुकลुकกลาน พอลุ่มลुकลुकกลาน คนที่ทำงาน คนทำงานมันต้องมีสถานี่ทำงาน สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน สัจจะมันจะมีของมันตามความเป็นจริงของมัน เพราะจับต้องของมันได้ มันมีเหตุมีผลของมัน ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ความสมควร สติปัญญา มหาสติมหาปัญญา ในเรื่องเป็นสติเป็นปัญญา เราก็ต่อสู้มาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เวลาจิตเราละเอียดขึ้นไป มันเป็นมหาสติมหาปัญญา

ขณะที่เป็นมหาสติมหาปัญญานะ ถ้ามันจับต้องไม่ได้ มันจับต้องกิเลสไม่ได้ มันเอาสิ่งใด มันก็ว่าสิ่งนี้เป็นความว่าง สิ่งนี้เป็นความสุข เพราะมันเป็นมหาสติมหาปัญญา คือมันมีกำลังในจิตอยู่แล้ว มันมีพื้นฐานของใจที่มันเป็นอุปสรรคเป็นขั้นตอนรองรับอยู่ มันคิดพันของมันได้ มันไม่ทุกข์ไม่ร้อนเหมือนปุถุชน ถ้าปุถุชนคนหนามันทุกข์มันร้อนขึ้นมา มันขาดตกบกพร่อง มัน

ควบคุมใจมันไม่ได้ แต่สิ่งนี้มันมีบุคคล ๒ คู่ผ่านมา คู่ที่ ๑ บุคคล ๒ คู่ผ่านมา มันมีสิ่งนี้รองรับ อยู่ๆ มันก็เพลิดเพลิดไปกับมันนะ ฉะนั้น ครูบาอาจารย์สำคัญมาก สำคัญว่าในเมื่อจิตยังมีวิชา อยู่ จิตยังมีกิเลสในหัวใจอยู่ มันจะต้องมีสติปัญญาให้เข้าใจ เพราะเข้าใจมันก็ไม่หลง ถ้าเข้าใจ แล้วมันก็ไม่ไหลไปตามอำนาจของกิเลส

ถ้าไม่ไหลตามอำนาจกิเลส เวลาปฏิบัติขึ้นมามันก็จะไปเป็นธรรม แต่ถ้ามันไหลไปตามอำนาจของกิเลสใช่ไหม กิเลสมันผลัดไส กิเลสมันหักขา กิเลสมันทำให้ลุ่มลูกลุดกลาน ลุ่มลูก ลุดกลานนะ ลุ่มลูกลุดกลานก็ยังพอใจ พอใจว่า อืม! มันก็สงบ มันก็พอใจ สิ่งนี้เป็นธรรมดาๆ แต่ ถ้าวันใดถ้าเราจิตเป็นมหาสติมหาปัญญา จิตสงบแล้วถ้าจับตัวได้ มันสะเทือนใจ แล้วมันเศร้าใจนะ มันเศร้าใจๆ ว่า อืม! ทำไมกิเลสมันละเอียดขนาดนี้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา ท่านมีอุบายของท่าน ท่านวางข้อวัตรให้เราฝึกหัด ให้เข้มแข็ง นี่มันเป็นทางเดินใจ ทางเดินของจิต ทางเดินของจิต มันเดินไปในอริยสัจ ทางเดินของจิตมันเดินเข้าไปในอวิชา ทางเดินของจิตนะ

เพราะอวิชามันมีอยู่ มันยึดครองใจนี้อยู่ มันเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่มันยึดครองอยู่ แล้วเราจะเข้าไปสู่ฐานของมัน เข้าไปเพื่อทำลายมัน ทำอย่างไรๆ

ถ้ามันจิตมันสงบแล้วมันไปเห็นของมัน เพราะเวลาเราภาวนามานะ เวลาเราไปข้างหน้าไม่ได้ เราก็ย้อนถอยหลัง ถอยหลังว่า เราปฏิบัติมาอย่างไร เวลาเรารู้กันชน เวลามันเห็นกายนี้เห็นกายอย่างไร เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมอย่างไร แล้วต่อสู้กันมาอย่างไร

ถ้ามันต่อสู้กันมา มันเป็นความมหัศจรรย์ ถ้ามันเป็นบุคคลคู่ที่ ๑ มันก็มีปัญญาอย่างนั้น มันก็รู้ได้ถึงเทคนิควิธีการได้แค่นั้น แต่ถ้ามันผ่านถึงทรัพย์ากร ผ่านขึ้นมาถึงรัฐที่มีทรัพย์ากร มันได้ต่อสู้กัน มันได้ทำลายกัน ถ้ามันต่อสู้กันมันทำลายกัน บุคคลคู่ที่ ๒ มันมีการกระทำ มันมีกำลัง มันมีกองทัพ มันมีมรรค มันมีปัญญา มันควบคุมดูแลอย่างไร แล้วระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันต่อสู้กัน ประหารเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา มันรู้มันเห็นของมัน สิ่งนั้นมันเป็นพยานใจ

ถ้าสิ่งนั้นมันเป็นพยานขึ้นมา เวลาเข้ามาถึงมหาสติมหาปัญญา ถ้าเราจะเป็นบุคคลคู่ที่ ๑ ถ้าบุคคลคู่ที่ ๑ สิ่งที่เราย้อนกลับ ถ้าเราไปข้างหน้าไม่ได้เราก็ถอยหลังกลับมา ถอยหลังกลับมาคือ ฝึกหัด เอาจิตมาเข้าสู่สมาธิ เอาจิตมาเพื่อดับความคมกล้าของปัญญา ถ้ามันมีฐานของสมาธิ มีฐานของมหาสติ มหาสมาธิรองรับ ถ้ารองรับมันก็เกิดมหาปัญญา มหาสติมหาปัญญา ถ้าปัญญา สิ่งนี้ ถ้าไปข้างหน้าไม่ได้ เราก็ถอยหลังมา ถ้าเราถอยหลังมา ถอยหลังมาเพื่ออะไร? ถอยหลังมาเพื่อ

ความคมกล้า เพื่อความมั่นคง เพื่อความเข้มแข็งของใจ ถ้าใจมีความเข้มแข็งนะ สิ่งนั้นมันเป็น ปัญหา ปัญหาที่ฝึกหัดฝึกฝนมา ฝึกฝนมาเวลาก้าวเดินต่อไป พอก้าวเดินต่อไป สิ่งนั้นเราเอามาลับ ให้จิตใจมีกำลัง จิตใจมีกำลังแล้วมันมีปัญหาขึ้นมา พอมันจับต้องๆ จับได้เห็นได้

จุดยุทธศาสตร์ สิ่งใดถ้าจุดยุทธศาสตร์ สิ่งนี้เขาสงวนรักษาเพื่อความจะครองโลกกัน ถ้าเรา จับของเราได้ นี่คือวิธีการขุดคุ้ยหามัน ถ้าจับมันได้นะ จุดยุทธศาสตร์นี้รักษายาก จุดยุทธศาสตร์ แต่ละจุดยุทธศาสตร์ของโลกเขาจะมีการป้องกันของเขา เขาจะติดเรดาร์ ติดความควบคุมดูแลเพื่อ ความปลอดภัยของเขา นี่ก็เหมือนกัน จุดยุทธศาสตร์ สิ่งที่จิตมันจับต้องอสุภะได้แล้วจะอย่างไร อสุภะ เห็นไหม จะรักษาอย่างไร การที่ใช้ปัญญาแยกแยะ แยกแยะอย่างไร

สิ่งที่แยกแยะ เริ่มต้นแยกแยะมันก็แยกแยะด้วยปัญญา ถ้าแยกแยะด้วยปัญญา กำลังที่มันไม่ พอ สิ่งที่มันละเอียด เราทำแล้วมันสมกับความเป็นจริงไหม ถ้ามันสมกับความเป็นจริง ผู้ใดปฏิบัติ ธรรมสมควรแก่ธรรม สมควรแก่ธรรม พิจารณาซ้ำซาก กิเลสมันแก่นของกิเลส จุดยุทธศาสตร์มี ความสำคัญ ผู้ที่ปกครองดูแลเขาต้องมีปัญญาของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราพิจารณาอสุภะๆ เวลาอสุภะแล้วอสุภะจริงหรือเปล่า อสุภะของธรรม หรืออสุภะของกิเลส ถ้าอสุภะของกิเลส มันบอกนี่อสุภะไง ก็ปล่อยวางอสุภะแล้วมันก็เป็นธรรม ใจ เห็นไหม สิ่งที่คุณที่คุ้มครองดูแลเขาพยายามจะแย่งชิง แย่งชิงจุดยุทธศาสตร์นี้เพื่อความยึดครอง ของเขา ระหว่างกิเลสกับธรรม ระหว่างกิเลสนะ กิเลสมันก็ยึดครอง มันก็ทำเพื่อประโยชน์กับมัน ระหว่างธรรมละ มหาสติมหาปัญญา

ระหว่างธรรม เห็นไหม คุณ ร่างกายของเรา เรากาวนา เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนามา เป็นเดือนเป็นปี มันอ่อนล้าไปหมดละ แล้วเวลาจิตละ ถ้าจิตมันมีสมาธิขึ้นมา กายมันอ่อนล้า แต่ จิตมันเข้มแข็ง ถ้าจิตมันเข้มแข็ง จิตมันเบาของมัน จิตมันใช้ปัญญาของมันได้ ร่างกายถ้าอ่อนแอ จิตใจเราอ่อนแอด้วยมันก็ล้มลุกคลุกคลาน เห็นไหม นี่ร่างกายมันอ่อนแอ อ่อนแอเพื่ออะไร? อ่อนแอเพื่อไม่ให้ธาตุขันธ์ทับจิต

ถ้าจิตมันมีกำลัง จิตมันมีสมาธิมีกำลังของมัน มันพิจารณาของมัน มันจับของมัน จับของ มันแล้วพิจารามันจะมีกำลังของมันมาก เพราะมันจะไวของมันมาก ฉะนั้น เวลามันไว มันไว เพราะอะไร ไวเพราะเป็นมหาสติมหาปัญญาใช่ไหม นี่ว่าความคิดของคน ความคิดของเราเร็วกว่า แสง เร็วกว่าแสงนะ แต่เวลาเกิดที่กำลังของจิตมันเร็วกว่านั่นนะ ฉะนั้น พอเร็วกว่านั่น สิ่งนี้คือ

อะไร? สิ่งนี้คือกลวิธีของกิเลสไง มันเอาความเร็ว เอาความไวของความรู้สึกนึกคิดมาเป็นอาวุธของมัน นี่ล่อหลอกอย่างไร ปลอ่ยวางอย่างไรให้เราเห็นตาม นี่จุดยุทธศาสตร์เขาแทรกซึมแล้ว จุดยุทธศาสตร์ของเรา เราจะดูแลอย่างไร เขาแทรกซึมขึ้นมาด้วยซ้ำก็ทั้งนั้นนะ แทรกซึมมาด้วยกิเลส แทรกซึมด้วยอวิชา ทั้งๆ ที่เรายึดจุดยุทธศาสตร์ของเราได้ รัฐบาลของเราเป็นจุดยุทธศาสตร์ เราดูแลอยู่ เราจะทำให้เป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมขึ้นมา เวลาปฏิบัติธรรมไปแล้วทำไมให้กิเลสมันแทรกซึมเข้ามา ทั้งๆ ที่ว่านี่เป็นการปฏิบัตินะ ทั้งๆ ที่เป็นการคุ้มครองดูแลรัฐของเราละ

ถ้ามันมีสติปัญญา มันเริ่มมีกำลังขึ้น พิจารณาขึ้น แยกแยะขึ้น ปลอ่ยวางขึ้นๆ ปลอ่ยวางขนาดไหนมันละเอียดลึกซึ้งๆ เข้าไป ลึกซึ้งมันต้องมีกำลังมากขึ้น เพราะกิเลสมันแทรกซึมเข้ามา เราต้องตรวจสอบ เราต้องแยกแยะ ใครเป็นกิเลส ระหว่างแยกกิเลสกับธรรมออกจากกัน ถ้ากิเลสมันโดนขัดแยกออกไป ด้วยความอายของมัน มันก็หลบเลียงไป รวมลง ปลอ่ยไปหมดเลย อู้! มันมหัศจรรย์ๆ

กรรมหัศจรรย์ เห็นไหม ในระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้กัน ในเมื่อกิเลสกับธรรมต่อสู้กัน เราต้องมีสติปัญญาของเรา หมั่นฝึก ต้องมีความขยันหมั่นเพียร ต้องมีสติ ต้องไวมาก ต้องพิจารณา มาก ฉะนั้น สิ่งที่เป็นอยู่ ความเป็นอยู่ของปัจจัยเครื่องอาศัย เครื่องอาศัยนี้เพื่อดำรงชีวิต อาศัยไว้ มีชีวิตไว้เพื่อปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ เวลาจิตใจที่ปฏิบัติมันเป็นมหาสติมหาปัญญา การที่ปัญญามันหมุนอย่างนี้ สิ่งที่เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยจะแก่อาศัยเฉยๆ จริงๆ แค่ว่าเฉยๆ แค่ว่าไว้ขึ้นมาปฏิบัติ ถ้าไม่กินข้าวแล้วไม่ตาย ไม่กินเลย จะต่อสู้กับมัน แต่นี่ถ้าไม่ออกมาฉันไม่ออกมากินเลย มันก็ตาย ทีนี้มันก็ตาย เขาต้องแบ่งเวลา ต้องบริหารจัดการให้พอดี อดีเพื่ออะไร? เพื่อเอาใจนี้ไว้เผชิญหน้ากับอวิชา เผชิญหน้ากับกามราคะ

พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก ละเอียดอ่อนขนาดไหน เราดูแลจิตใจของเรา เราพัฒนาของเรา เวลามันละเอียดขึ้น มันจะไวขึ้น มันปลอ่ยวางขึ้น ไวขึ้น มันจะหุดสั้นเข้าๆ หุดสั้นเข้านะ หุดสั้นเข้ามานะ ถึงเวลามันทำลายกัน ทำลายกลางหัวใจ มันทำลายกันกลางหัวใจ ถ้าทำลายกลางหัวใจ จุดยุทธศาสตร์นั้นเราทำให้เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมจะเป็นสันติภาพที่มั่นคง สันติภาพที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหา ไม่ใช่จักรพรรดิ สันติภาพของโลกที่พระเจ้าสุทโธทนะต้องการให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นจักรพรรดิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเพื่อต้องการแสวงหาความเป็นจริง สันติภาพเป็นจริง การไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายในใจของตัว

พอจิตมันสงบเข้ามา มันทำลายขึ้นมาถึงขนาดนั้นแล้ว พิจารณาซ้ำๆ มันจะทำสิ่งที่เศษเหลือจนละเอียดเข้าไป จนถึงที่สุดนะ จนถึงที่สุด จิตนี้ปล่อยวางหมด ปล่อยทุกๆ สิ่งเข้ามาเป็นตัวของมันเอง

ในความเป็นอธิปไตยของกวางสวะ ในเมื่อมีรัฐใดเขาต้องมีอธิปไตยของเขา อธิปไตยเป็นนามธรรมหรือ สิ่งที่อธิปไตยเป็นนามธรรม เห็นไหม จิตเดิมแท้นี้ปล่อยใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ปล่อยใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

ความเห็นปล่อยใส ผู้ที่ทำความสงบของใจ จิตมันสงบแล้วเห็นจิตใสๆ ใสอย่างนั้นใสด้วยสมาธิ สิ่งที่ใสโดยสมาธิ เข้าอุปนาสมาธิ วางหมด ปล่อยวางหมด สักแต่ว่ารู้เลย นั่นเป็นขั้นของสมณะ ของสมาธิ ความใส ความปล่อยใสของสมาธิเรื่องหนึ่ง ความปล่อยใสของสมาธิ อวิชชา กิเลส ตัณหาความทะยานอยากยึดครองใจมาตลอด ไม่มีใครรู้ใครเห็นมัน เพราะมันเป็นอวิชชาอยู่กลางหัวใจ มันก็หลบหลิกอยู่ในหัวใจนี้ แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เพราะเราค้นคว้าของเรา จิตสงบเข้ามา มันเป็นรัฐรัฐหนึ่ง

จากที่ว่าเราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมีกำลังขึ้นมา รัฐนั้นรักสงบต้องพร้อมรบตลอด พอพร้อมรบตลอดมันก็ไปรบกับกิเลส ถ้าวรบกับกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลสมันชำระล้างสักกายทิฐิเข้ามาขั้นหนึ่ง ชำระล้างอุปาทานเข้ามาขั้นหนึ่ง ชำระล้างกามราคะ ขั้นอย่างหยาบ ขั้นอย่างกลาง ขั้นอย่างละเอียด ทำลายขั้นอย่างละเอียด ขั้นที่มันเป็นกามราคะ ปฏิฆะ ทำความผูกพันของใจทั้งหมดเลย ในเมื่อขั้นมันหมดไปแล้ว มันเป็นอธิปไตย มันเป็นกวางสวะ มันเป็นภพ

สิ่งที่เป็นภพ เห็นไหม อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺณํ มันเป็นปัจจยการที่ว่าเป็น อิทปฺปจฺจยตา ไม่มีใครรู้เห็นมัน อิทปฺปจฺจยตา มันเกี่ยวเนื่องกันไปอย่างไร ในปัจจยสมุปบาทมันมาของมันอย่างไร

มันไม่เป็นขั้น มันไม่เสวยขั้น มันไม่ออกมารับรู้เรื่องภายนอก มันอยู่ของมัน เห็นไหม อธิปไตยนั้นใครเป็นคนดูแล สิ่งที่อธิปไตยนั้น อธิปไตย เราจะทำธรรมาธิปไตย เราจะไปทำจิตเดิมแท้ให้มันเป็นธรรม ถ้าเป็นธรรมธาตุๆ

นี่มันเป็นอธิปไตย แต่อธิปไตยของอวิชชาไง อธิปไตยของจิตเดิมแท้นี้ปล่อยใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส มันเป็นอุปกิเลส มันเป็นกิเลสอย่างละเอียด กิเลสในหัวใจ กิเลสในหัวใจเอา

สันติภาพมาจากไหน ในเมื่อมันยังฟ้องใส มันยังเศร้าหมอง มันยังยึดครองของมันอยู่ ในเมื่อถ้ามัน โคนยึดครอง ประเทศใดก็แล้วแต่เขาตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นของเขาได้ ในเมื่อเขามีสิทธิ เขาเป็นชนชาตินั้น เขามีสิทธิตามชนชาตินั้นตามประเทศนั้น ตามรัฐนั้น นี่ไง อันนี้ในเมื่ออธิปไตยเขายังตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นได้ นี่พูดถึงเป็นทางโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรม ไม่มี

ในเมื่อมันเป็นจิต จิตเดิมแท้ที่ฟ้องใส มันเวียนตายเวียนเกิดตามวัฏฏะ ถ้าจิตเดิมแท้ที่ฟ้องใส ถ้าทำลายกามราคะแล้ว ถ้าตายลงที่นี้ด้วยความไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้นำมันก็เกิดบนพรหม ถ้าเกิดบนพรหมมันก็สุกไปข้างหน้า มันไม่กลับมาเกิดกามภพแน่นอน ในเมื่ออธิปไตยมันยังเป็น อวิชชาอยู่ ในเมื่ออวิชชามันเป็นมารอยู่แล้วเราแก้ไขอย่างไร เราจะรักษาอธิปไตยนี้อย่างไร

ถ้ารักษาอธิปไตย เห็นไหม คุณติ ในการเจรจาต่างๆ เขาจะเจรจากันเพื่อประโยชน์กับรัฐนั้น แล้วเราจะจับ เรามีสิทธิอะไร เรามีสิทธิเข้าไปในสหประชาชาติใหม่ เราเป็นรัฐรัฐหนึ่งที่ สหประชาชาติยอมรับใหม่ว่ามีรัฐนี้ในโลก ถ้าเราจะมีรัฐนี้ในโลก รัฐนี้มันอยู่ที่ไหนของแผนที่โลก แล้วแผนที่โลกอันใดที่มันชี้ว่ารัฐอยู่ที่ไหน นี่ไง สิ่งที่จะเข้าไปสู่อธิปไตยอันนั้น ใครจะเข้าไปสู่อธิปไตย มันเป็นนามธรรม ในเมื่อมีชนชาติ มีรัฐ มีกองทัพ มีต่างๆ เขาก็รู้เห็นได้ มันมีสิ่งทีโลกเขามีข้อมูลกัน นี่ในโลกมีข้อมูลกัน มันมีสถาน มีทุกอย่าง มันถึงเป็นชนชาติ เป็นรัฐขึ้นมา แต่ สิทธิละ สิทธิที่มันจะเข้าไปมันอยู่ที่ไหน มันหามาจากไหน ถ้ามันมาหาจากไหน นี่อรหัตมรรค บุคคลคู่ที่ ๔ ถ้าอรหัตมรรค มันทำอย่างไร ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาเราจะเข้าสู่อธิปไตยนั้นได้อย่างไร

ถ้าเข้าไปสู่อธิปไตยนั้นได้ ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นการเกิดและการตาย สำคัญ แสวงหาสันติภาพจากความเป็นจริงในหัวใจ ไม่ใช่แสวงหาสันติภาพโดยรัฐใดที่มีกองทัพ ที่มีการคุ้มครองดูแล ในเมื่อทางโลกไม่มีสิ่งใดคงที่ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้น ต้องดับเป็นธรรมดา ในเมื่อสิ่งใดมันเกิด สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา นี่มันเปลี่ยนแปลงตลอด ไม่มีรัฐใดคงที่

แต่ในเมื่อถ้าธรรมเข้ามาสู่ใจๆ สันติภาพในใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติมา ที่นี้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำถึงที่สุดแห่งทุกข์ แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ เวลาหลวงปู่ เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านทำของท่านขึ้นมา มันมีความจริงของท่านขึ้นมา ถ้าความจริงของท่านอันนั้น

มันรู้จริง ผู้รู้จริงผู้เห็นจริงตามความเป็นจริงอันนั้นมันถึงจะทำให้อธิปไตยนั้นเป็นธรรมาธิปไตย เป็นธรรมาธิปไตย เป็นธรรมชาติ

ถ้าไม่มีใครรู้เห็นตามความเป็นจริง อธิปไตยนั้นเกิดมาไม่ได้ ธรรมาธิปไตยนั้นไม่มี เพราะ อธิปไตยเขายังไม่เห็น อธิปไตยอยู่ที่ไหนเขายังสื่อไม่ได้ เขาสื่อความเป็นอธิปไตยของเขาไม่ได้ เขาจะเอาธรรมาธิปไตยมาจากไหน ถ้าเขาสื่อถึงสิ่งที่เป็นอธิปไตยนั้นได้ แสดงว่าเขามีความจริงใน หัวใจ ถ้าเขามีความจริงในหัวใจ ธรรมะมันเกิดขึ้น มันเป็นปัญญาญาณ ปัญญาญาณเข้าไปสู่อธิปไตยนั้น แล้วเห็นอธิปไตยนั้น สิ่งที่ผ่องใสๆ สิ่งที่มันผ่องใส เสร้าหมอง มันผ่องใสเพราะเหตุใด แล้วมันเสร้าหมอง เสร้าหมองอย่างไร มันเคลื่อนตัวของมันเป็นอย่างไร แล้วมันมัธยัสถ์อย่างไร แล้วมันทำลายตัวมันอย่างไร ถ้ามันทำลายตัวมันได้มันถึงเป็นธรรมาธิปไตย

ถ้ามันเป็นธรรมาธิปไตยโดยมรรค โดยมรรคญาณ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล จิตดวงใดไม่เคยรู้จักมรรคจักผล ฟังแต่เทศน์ครูบาอาจารย์มาแล้วใช้ปฏิภาณไหวพริบ ใช้ปฏิภาณ สิ่งที่เป็นได้ยื่นได้ฟังมา เอาสิ่งนี้มา แต่สิ่งใดก็แล้วแต่ถ้ามันเป็นสัญญา สัญญาคือสัญญา สิ่งที่สัญญามันสำเร็จรูป สิ่งที่เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของคน มันมีสิ่งที่มีชีวิต มันเปลี่ยนแปลง มันพลิกแพลงตลอด

ฉะนั้น เวลาถ้าเป็นธรรม ธรรมจริงๆ มันจะตามรู้ตามเห็นกิเลสที่มันเปลี่ยนแปลงพลิกแพลงในใจนั้น แต่ถ้าเป็นสัญญา นี่ฟังของครูบาอาจารย์มา มันสำเร็จรูป ถ้าตาข่ายมันถี่มันก็สามารถจับสัตว์จับต่างๆ ได้ ถ้าตาข่ายตามันใหญ่ แมลงที่ตัวเล็กกว่ามันรอดจากตาข่ายนั้นไป เห็นไหม มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา สัจธรรมๆ ที่มันเป็นความจริง ความจริงอันนี้มันเกิดขึ้น ถ้ามันเกิดขึ้น สิ่งที่เป็นความจริงมันถึงจะตามทันกิเลสไป กิเลสที่มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต ที่มันพลิกแพลง ที่มันหลบเลี่ยง ที่มันหลบหลีก สิ่งที่เป็นความจริงมันจะเข้าใจแล้วตามได้หมด

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการนะ ถ้าท่านมีคุณธรรมในใจของท่าน สิ่งที้ออกมาเป็นเสียงมันมีเนื้อธรรมออกมา สิ่งที่เราเป็นสัญญา เราจำสิ่งนี้มา มันมีเสียงเหมือนกัน พูดเหมือนกัน นี่พูดเหมือนกัน พูดคำเดียวกัน แต่ไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันเพราะไม่มีความรู้จริงอันนั้น ถ้าความรู้จริง เห็นไหม สันติภาพมันถึงไม่เกิดกับใจอย่างนั้น เพราะไม่มีสันติภาพในใจอย่างนั้นมันถึงหาผลประโยชน์

สิ่งที่ว่าลำเอียง ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง แต่ถ้ามีสันติภาพตามความเป็นจริงอย่าง
 ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สร้างในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้จริง
 แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นไปตามความเป็นจริง ท่านจะมีสันติภาพ
 จริงในใจของท่าน

เราปฏิบัติกัน เราแสวงหากันนี้เราก็แสวงหาเพื่อเหตุนี้ ถ้าเราแสวงหาเพื่อแบบนี้ เราจะต้อง
 มีความมั่นคง เราจะต้องมีศรัทธา มีความขยันหมั่นเพียร ถ้าความขยันหมั่นเพียร เห็นใหม่ บุคคล
 จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ เพื่อทำใจดวงนี้ให้พ้นจาก
 พญามาร มารมันตามใจดวงนี้ไม่เจอ เราฆ่ามันทำลายมันทิ้งสิ้น แล้วฆ่าทำลายทิ้งสิ้นแล้วมารมัน
 ไม่มี ทำลายทิ้งสิ้น ทำลายภวาสวะ ทำลายภาพ ทำลายอธิปไตยนั้นจนเป็นธรรมาธิปไตย มารไม่มี
 ที่อาศัย มันจับต้องไม่ได้ ไม่มีสิ่งใดในใจดวงนี้ มันเป็นอิสรภาพ อิสรภาพที่แท้จริงเกิดขึ้นมาจาก
 ความเพียรชอบ เกิดขึ้นมาจากการกระทำของเรา

สันติภาพจะหาที่ไหนไม่ได้ หาได้ในใจของเรา หาได้ในใจของเราด้วยมรรคด้วยผล ด้วย
 การกระทำสมควรแก่ธรรม เอวัง